

ԳՐԻԳՈՐ - ՎԱՀԱՆ

ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ ՄԸ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ)

Յաղագսափուլած ժողով մէկ արար

Տպագրութիւն ՊԱՀՐԻ ԵՂԲԱՐՑ

Փ Ա Ր Ի Զ

1936

891.99

Գ-89

01 JAN 2009

891.99

9-89

ԳՐԻԳՈՐ - ՎԱՀԱՆ

ՄԱՍՆԱՃԻԻՂ ՄԸ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ)

Ցաղաչափում ժողով մեկ արար

ԳԵ-ԵԻՑԻՑ

Տպագրութիւն ՊԱՀՐԻ ԵՂԲԱՐՑ

Փ Ա Ր Ի Զ

1936

25.03.2013

26068

37819-67

57604-4.2.

ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱ
Հ. Բ. Ը. Միսրեանի հիմնադիր-բարերարը

որոնք կը ձգեն զբարեկեց
իր յարգանք իր անձնական յիշատակին:
Գ. Վ.

ՓՈԽԱՆ ՅԱՌԱՋԱԲԱՆԻ

Ունէ մարդ, քաղաքացիական իրաւունքով, ազատ է հետեւելու իր նախա-
սիրած այս կամ այն գաղափարին, իր հայեացքներուն համաձայն:

Բայց ունէ զիտակից մարդ, ամէն բանէ առաջ պարտաւոր է հետեւիլ այն
ճամբուն, որ կը տանի իր սրտականաժ ազգին եւ հայրենիքին գերագոյն շա-
հերուն:

Դժբաղդարար, մենք հայերս, ազգային շահերը մեղի գերագոյն նպատակ
ընելէ աւելի, կուսակցական ոգիով կը մօտենանք ամէն բանի, եւ կը պատահի
որ շատ անգամ կուսակցութեան համար կը դորձենք, կուրօրէն, զոհելով հայ
Ժողովուրդին բարիքն ու օգուտը յիմար եւ յամառ կիրքերու:

Այդ պատճառաւ մեծ յարգանքի արժանի են այն հաղուադիւտ հայեր որ,
Միութեան խռատովը տողորուած, ազգին յառաջդիմութեան սատարող ձեռ-
նարկներու կ'օժանդակեն, անխտրական ոգիով մը:

Այս յանդաւոր դրքոյկովս, զուարթ ձեւի մը տակ, փորձած եմ ցոյց տալու
հայ իրականութիւնը, այլապէս կարծիքներու եւ հակընդդէմ սկզբունքներու
կռուադաշտ դարձած, ուր կամակոր եւ շահագէտ մարդիկ ոգի ի բռին կը
ջանան խանգարել եւ նոյն իսկ քայքայել հայ ազգին եւ հայ հայրենիքին բար-
ւոյն նուիրուած այն մեծ եւ գեղեցիկ կազմակերպութիւնը որ կը կոչուի «Հայ-
կական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւն»:

Իբրեւ պատասխան անոնց, որ բան դորձ ըրած են քննադատել այս համադ-
րային Միութիւնը, իր երեսնամեակին առթիւ կը հրատարակեմ այս դրքոյկս,
որուն մէջ ոչ մէկ հոսանքէ տարուող եւ միայն ազգին բարիքը ցանկացող հայուն
գատողութիւնը փորձած եմ պատկերացնել, գատողութիւն մը որ հպարտ եմ
յայտարարելու թէ նաեւ իմս է:

Փարիզ, 22 Փետր. 1936

ԳՐԻԳՈՐ-ՎԱՀԱՆ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՆՔ

ՄԱՂԱՔ	Ազգասէր հայ մը
ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԻ	Քահանայ
ՄԻՍԱԿ	Դաշնակցական
ՀՆԱԶԱՆԻ	Դաշնակցական
ԱՐՇԱԿ	Ռամկավար
ԿԱՅԾԱԿ	Հնչակեան
ՄԱՍԻՍ	Հօկեան
ՀԱՄԲԱԿ	Զօրավար
ՏՐԴԱՏ	Սեբաստիոյ հայրենակցական
ՍԻՄՈՆ	Մալաթիոյ հայրենակցական
ՈՐԲՈՒՆԻ	Զափահաս որբ
ՆՈՒՆԻԿ	«Զարկ» թերթի թղթակից
ԶԵԶՈՔ	Ազգային մը

Տեսարանը կը ներկայացնէ ժողովասրահ մը: Մէջտեղը կանանց ծածկոցով խոշոր սեղան մը: Բոլորտիքը արթունքով: Խորքը՝ դուռ:
Թուականը՝ 1935: Վայր՝ հայկական գաղութ մը:

ՄԱՍՆԱՋԻԻՂ ՄԸ

(ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԵԱՆ)

(Վարադոյրը բարձրացած պահուն Մաղաք, առանձին, նստած է մէջտեղը, թուղթերու առջեւ, որոնց մէջ թաղուած կ'աշխատի: Քիչ յետոյ, ոգեւորուելով կը սկսի կարդալ):

ՄԱՂԱՔ

Այո՛, սիրելի հայրենակիցներ, օրերը հասան,
Հերի՛ք որ նստինք, ա՛յ տանք մեր ազգին վերին բալասան,
Պինդ իրար փարինք, կապուած չըլլանք թո՛յլ կամ բարակ թելի,
Պողպատեայ կամփով կազմենք մարմին մը անպառակտելի...

(Այս միջոցին կը մտնեն Միսակ եւ Հնապանդ ու կը հետեւին ճառին, զոր Մաղաք կը շարունակէ կարդալ):

Հերի՛ք եղանք զոհ կուսակցական սին գաղափարներու,
Ա՛յ հատուածական ոյս, ատելութիւն վանենք մենք հեռու,
Դաշնակցական, Հօկ, Ռամկավար, Հնչակ, եկած քով քովի,
Նուիրութեամբ գործին, համակ հաւատքով, ուժով, կորովի,
Բարեգործական նիւթ մը հիմնենք հոս, փառքն այս փառքին...

ՄԻՍԱԿ

Արդեօք հարցում մը կրնա՞նք ուղղել մենք պարոն Մաղաքին:

ՄԱՂԱՔ

(Անդրադառնալով որ առանձին չէ)

Վա՛յ դո՞ւք էք... բարե՛ւ, տիկին Հնապանդ եւ պարոն Միսակ...

ՄԻՍԱԿ

Կը տեսնեմ որ ձեր փորձած նառը դուք սըլսալ ըսկըսաք...

ՄԱՂԱՔ

Ի՞նչպէս քէ սըխալ...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Ահա՛ խնդրում եմ ձեզ, պարոն Մաղա՛ք,
Որ կուսակցութեանս անունը յարգէ՛ք, իր հետ չի խաղաք...

ՄԱՂԱՔ

Բայց դեռ չէ՛ք լըսած ճառս ամբողջովին. այդ վերջին մասն էր...

ՄԻՍԱԿ

Եւ հոդ իսկ արդէն Դաշնակ անունին լուտանք կը հասնէր:

ՄԱՂԱՔ

Ի՞նչպէս քէ լուտանք...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Խնդրում եմ, պարո՛ն, սրբագրել ձեր ճառ...

ՄԻՍԱԿ

Առա՛նց բողոքի...

ՄԱՂԱՔ

Բայց սրբագրելու չեմ տեսներ պատճառ...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Խնդրում եմ կարդալ ձեր ճառի վերջին տողերը երեք...

ՄԻՍԱԿ

Եւ տեսէ՛ք քէ հոն ի՞նչ մեծ նախատինք մեզի կը բերէ՛ք:

ՄԱՂԱՔ

Ո՛չ մէկ անարգանք...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Խնդրում եմ կարդալ...

ՄԻՍԱԿ

Սրբագրե՛լ փութով...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Եւ չարասանե՛լ Դաշնակ անունը ձեր լեզուս բոքով:

ՄԱՂԱՔ

Սրբագրե՛մ, բայց ի՞նչ... ո՞րն է սխալը, չեմ գիտեր, իրօ՛ք...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Որպէս մի ոչինչ արտասանում է՛ք «Դաշնակցական, Հօ՛կ»...

ՄԻՍԱԿ

Միքէ չէ՞ք գիտեր որ Հօկ դնել քովն այդ սուրբ անունին,
Նախատինք մ'է որ ընկերները մեր պիտի չընդունին:

ՀՆԱԶԱՆԴ

Հօկի խօսքը պիղծ մեր անունն կողմից շարտեցէ՛ք դէն...

ՄԱՂԱՔ

Եթէ այդ է լուկ՝ կը փոխեմ ահա...

(Կը նստի եւ թուղթին վրայ կը սրբագրէ)

ՄԻՍԱԿ

Մենք գոհ ենք արդէն:

ՀՆԱԶԱՆԴ

Իսկ արդ խնդրում եմ որ կարդաք, պարո՛ն, սրբագրածը ձեր...

ՄԻՍԱԿ

Անապարեցէ՛ք, ի՞նչ բուղթը բռնած ապուշ է՛ք դարձեր:

ՄԱՂԱՔ

(Կը կարդայ)

«Դաշնակ, Ռամկավար, Հնչակեան եւ Հօկ»...

ՄԻՍԱԿ

Խնդրեմ, առէ՛ք կա՛նգ,

Կը կրկնեմ, պարո՛ն, Դաշնակ անունին ունեցէ՛ք յարգանք:

ՄԱՂԱՔ

Սակայն... վերջապէս...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Դաշնա՛կ... Ռամկավա՛ր...»
(Հեզմանքով)

ՄԻՍԱԿ

Կ'երեւի որ դուք
Խոր ատելութիւն կը սընուցանէ՛ք մեզի դէմ յատուկ...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Սրբագրեցէ՛ք որ Դաշնակցութիւնը որպէս մի հոգի՛
Ոտքի չի կանգնի, բարձրացրած իր գոռ ձայնը բողոքի:

ՄԱՍԻՍ

(Քիչ առաջ մտած է ներս եւ լսած վերջին քանի մը խօսքերը)

Այդ ի՞նչ է, հիմա ըսել պիտի տաք... այլեւս վազ անցէք,
Ձեր ծիծաղելի բողոքներովը կը չափազանցէք:

ՄԻՍԱԿ

Ո՞վ էք որ կ'ուզէք արդար բողոքի գոռ ձայնը մարել...

ՄԱՂԱՔ

(Հանդարտեցնելով)

Տիկնա՛յք, պարոնա՛յք, վէճը հանեցէք փակուած համարել:

ՄԱՍԻՍ

Ո՞վ եմ մի... չիյտէ՞ք... ես՝ հարուածային Հօկեան ժիր ընկեր,
ի՞նչ երկուքդ մէկ այս ազնիւ մարդուն վըրան էք ինկեր...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Օ՛ դուք թըշնամի՛ մեր ասպետական փայլերուն արի...

ՄԻՍԱԿ

Թըշնամին ընդմիշտ մեր ոտքերուն տակ պէտք է խոնարհի:

ՄԱՍԻՍ

(Յարձակելով)

Ի՞նչ կը փախչիս կոր...

ՄԻՍԱԿ

Կը զգետնեմ քեզի...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Գլխին տո՛ւր, Միսա՛կ...

(Դրան մէջ կ'երեւին Տէր Ղեւոնդ եւ Արշակ)

ՄԱՂԱՔ

Օ՛ Տէր հա՛յր եւ դուք պարոն Արշակ, ճի՛շտ ատենին հասաք:

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

(Մտախի եւ Միսակի մէջ մտնելով)

Որդեա՛կք, ամօ՛ք է... Մեղա՛յ քեզ Աստուած, կատարե՛ք բարին:

ՄԻՍԱԿ

Թո՛ղ լըռել գիտնան երբ չեն զգար որ սըխալ փայլ առին:

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

Օրհնա՛ծ, հանդարաէ...

ՄԱՍԻՍ

Դուք Հայաստանի թշնամի որդե՛ր...

ՄԻՍԱԿ

Դաւանան մըն է... ի՞նչպէս այս տեսակ մարդը չես մորթեր:

ԱՐՇԱԿ

Շատ հըրաշալի, սուրբ գործի մ'համար հաւաքուած հոս եմք,
Գէթ այստեղ պէտք չէ որ մենք իրարու սիրտերն ակօսենք.
Պէտք չէ որ ըլլանք իրարու հանդէպ դեռ ֆինախնդիր,
Այլ ընդառաջենք Միութեան կազմին, ոգուով մը ընտիր...

ՄԱՂԱՔ

Տէր հայր, կը խնդրեմ, սեղանին մէջտեղ նստեցէք նախ դուք:

ՄԻՍԱԿ

Ժողովը բացէ՛ք, ըսպաւելն այստեղ մեզ կուտայ տաղտուկ:

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

(Կը նստի)

Դուք, պարոն Միսակ, իմին ֆովըս սանկ նստեցէք, խնդրեմ:

ՄԻՍԱԿ

(Կը նստի Տէր Ղեւոնդի աջ կողմը)

Տիկին Հընազանդ, եկէ՛ք, ձեզի ֆովս ունենալ կ'ընտրեմ:

ՀՆԱԶԱՆԴ

(Նստելով Միսակի աջ կողմը)

Անշո՛ւշտ, չէ՞ որ մենք պատնէշում ձեզ հետ կանգնած ենք արի,
Պատրաստ՝ լըծուելու գաղափարական ուժեղ պայքարի:

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

Տիկին Հընազանդ, այստեղ եկած չենք մըղելու պայքար,
Այլ հիմնարկելու Միութեան ճիւղ մը ազգիս օգտակար:

ՄԻՍԱԿ

Ժողովէն առաջ երկու խօսք կ'ուզեմ...

ՄԱՍԻՍ

Ո՛չ կը բողոքեմ,

Ոտընձգութեան թոյլ չեմ տար երբեք, փանի որ Հօկ եմ:

(Ոտքի ելած են, կուռելու պատրաստ)

ԱՐՇԱԿ

Նստեցէ՛ք, խնդրեմ, հարկ չըկայ երբեք վեցի, կըռիւի...

(աթոռ մը քաշելով եւ նստելով սեղանին ծայրը)

ՄԱՍԻՍ

Կարծեմ փորձանքի հանդիպինք պիտի... այնպէս կ'երեւի:

(Ամէնքը կը նստին: Տէր Ղեւոնդի ձախը՝ Մաղաք եւ Արշակ)

ՄԻՍԱԿ

Հիմա ձայն կ'ուզեմ...

ՄԱՍԻՍ

Ո՛չ, առաջ դիւան...

ՄԻՍԱԿ

Նախ ձայն, կը պնդեմ:

Տէր ՂԵՒՈՆԴ

(Մասխին)

Երկու խօսք միայն թող ընէ, խնդրեմ, մի՛ կենամք ընդդէմ:

ՀՆԱԶԱՆԴ

Հանրային խօսքին արգելք է դնում... բռնութիւն է դա:

ՄԱՂԱՔ

Թոյլ տուէ՛ք, խնդրեմ... Արշակ, վըրայ տո՛ւր, ըսէ թող թոյլ տայ:

ՄԻՍԱԿ

(Հանդիսաւոր)

Նիստը բանալէ առաջ եւ նախ քան դիւանը կարգել՝
կը կրկնեմ որ հոս Դաշնակցութիւնը պէտք չէ անարգել.
Անհրաժեշտ է յարգանքով միայն խօսիլ անոր շուրջ,
եւ իւրաքանչիւր բառ ըսուած պահուն ըլլալ աշակուրջ:

(Կը նստի)

ՄԱՍԻՍ

Կը պահանջեմ որ յարգանք ընծայուի Հօկի անունին:

ԱՐՇԱԿ

Անարգական խօսք Բամկավարներն ալ պիտի չընդունին:

ՄԱՂԱՔ

Անշուշտ, եւ եթէ ներկաներն իրօք նիստը կը յարգեն,
երբեք պէտք չէ որ շեղին կարեւոր մեր օրակարգէն:

ՀՆԱԶԱՆԴ

Նիստը բա՛ց արէք:

ՄԱՍԻՍ

Դիւանը ընտրեմք:

ԱՐՇԱԿ

Դիւան, արդարեւ...

ԿԱՅԾԱԿ

(Ներս կը մտնէ)

Սոցիալ-Դեմոկրատ, Հնչակ շարքերուն Կայծակն եմ: Բարեւ:

ՄԱՂԱՔ

Օ՛, հըրամեցէ՛ք, նստեցէ՛ք, խնդրեմ, Արշակին բովը:

ԿԱՅԾԱԿ

(Նստելով ցոյց տրուած տեղը)

Նայինք քէ ի՛նչպէս պիտի համոզէք մեզ ձեր խելքովը,
Թէ առանց տալու մեր Կուսակցութեան ղեկ ու բանալի
Միութիւնը դուք վարէք որպէս զի դրամը չի հալի:

ԱՐՇԱԿ

Նախ դիւան ընտրեմք, յետոյ կը խօսինք, պարո՛ն, այդ մասին...

ՈՐԲՈՒՆԻ

(Ներս կը մտնէ)

Չափահաս որք եմ, Որբունի: Այստեղ ժողով կայ ըսին,
եկայ որ ես ալ մասնակից ըլլամ... արդեօք կ'ընդունի՞ք:

ՆՈՒՆԻԿ

(Ներս կը մտնէ)

«Ջարկ» օրաթերթի թղթակցուհին եմ, անունս է Նունիկ,
Զիս ալ մասնակից ընել կը հաճիք, կը սիրեմ յուսալ...

ՏՐԴԱՏ

(Ներս կը մտնէ)

Բարե՛ւ, Սեբաստիոյ Վերաշինացէն Տրդատն եմ ես ալ...

ՍԻՄՈՆ

(Ներս կը մտնէ)

Ես Սիմոնիկն եմ, մեր Նոր Մալաթիոյ հիմնադիր անդամ...

ՄԱՂԱՔ

Ընտրութեան համար միտքերը ինչո՞ւ յուզել ու խառնել,
Քանի որ մեր մէջ Տէր Հայրը ունիմք՝ ես կը ցանկայի
Որ իրեն տրուէր դերը վարիչի կամ նախագահի:

ԶԷԶՈՔ

Այո՛, յարմար է...

ՍԻՄՈՆ

Ես գիմքը կ'ընտրեմ...

ՏՐԴԱՏ

Ես ալ կ'ընդունիմ...

ՄԻՍԱԿ

Մեր ալ շարքերուն կողմէ այդ ձեւին ըսելիք չունիմ:

ԿԱՅԾԱԿ

Հնչակեաններս ալ կ'ընտրենք Տէր Հայրը առանց բողոքի...

ՄԱՍԻՍ

Կ'ընդունինք գիմքը, մենք, հարուածային շարքերս ալ Հօյի:

ՆՈՒՆԻԿ

«Զառկ» օրաթերթի որպէս թղթակից համաձայն եմ ես:

ՀՆԱԶԱՆԴ

Դէ՛, ուրեմըն շուտ նիստը բա՛ց արե՛ք...

ՄԻՍԱԿ

Մի սպասցընէ՛ք մեզ:

ԶԷԶՈՔ

(Մեկուսի)

Փա՛նք քեզ Աստուած որ այս քայլը առին համերաշխօրէն,
Եւ արիւնքալի կռիւ մը չեղաւ այս մեծ ժըխտքէն:

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

Նիստը բանալէ առաջ ես կ'օրհնեմ պարոն Մաղաքը,
Որ ըմբռնած թէ ազգին փրկութեան նշգրիտ աղագը
Բարեգործական Միութեան կողմէ ցոյց տրուած ջանքն է՝
Կանչած է մեզ հոս որ մասնաճիւղ մը տեղւոյս մէջ կանգնէ:
Զաւակներս, հիմա իր հրքաւէրին ընդառաջ երթանք,
Բարեգործական Միութեան կազմին մեր բաժինը տանք,

Այս վեհ Միութեան, մեծ հիմնադրութիւն Պօղոս Փաշայի,
Ազգիս Միութեան՝ որ այնքան որբի կեանքը կը շահի...
Սատարե՛մք, չէ՞ որ մեր մէջ բարիքի հունտը կը ցանէ,
Զէ՞ որ երկրին մէջ շէնքեր, աւաններ կը կառուցանէ,
Զէ՞ որ կը բաշխէ մըտային սընունդ նոր սերունդներու,
Զէ՞ որ հայ ազգէն ամէն դժբաղդ բան կը վանէ հեռու:
Զաւակներս, հիմա անոր կողքին դուք կանգնեցէ՛ք արի,
Եթէ կ'ուզէք որ ազգին նկատմամբ գործ մ'ընէ՛ք բարի:
Հիմա կրնաք դուք խօսք ուզել զատ զատ եւ խօսիլ կարգաւ:

ԱՐՇԱԿ

Քարտուղար պէտք է:

ՄԱՍԻՍ

Այո՛, քարտուղար:

ՆՈՒՆԻԿ

Քարտուղար, հարկա՛ւ:

ՀՆԱԶԱՆԴ

Առաջարկում եմ Միսակը կարգել:

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

Եթէ կ'ընդունին:

ԿԱՅԾԱԿ

Ո՛չ, ո՛չ, Հնչակեան Կուսակցութիւնը Նունիկը ունի:

ՄԻՍԱԿ

Արդէն կը մերժեմ քարտուղարութեան պաշտօնը այսօր,
Որ ազատ ըլլամ եւ կարողանամ փաստերով հրգօր՝
Վիճիլ ու յաղթել ի փառս պանծալի Դաշնակ անունին....

ԶԷԶՈՔ

(Մեկուսի)

Կարծես թէ նիստ չէ՛, այլ իրարու դէմ պատերազմ ունին:

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

Աղէ՛կ, թող օրիորդ Նունիկը ըլլայ, եթէ կ'ընդունինք:

ԱՄԷՆՔԸ

Այո՛, թո՛ղ ըլլայ:

37819-67

ԿԱՅԾԱԿ

(Նուշիկին)

Շո'ւտ, Տէր-պապային քով նստէ՛, Նուշիկ՛ :

(Նուշիկ եւ Մաղաք իրարու հետ տեղ կը փոխեն : Նուշիկ թուղթ եւ մատիտ կը հանէ ու կը նստի :)

ԱՄԷՆՔԸ

(Մատ բարձրացնելով)

Ձա՛յն կ'ուզեմ... ձա՛յն... ձա՛յն...

(Նուշիկ կ'արձանագրէ)

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

Հանդա՛րտ, գաւակնե՛րս... կը խօսեմ կարգով :

ՆՈՒՆԻԿ

(Մխակին)

Արդ խօսքը ձերն է :

ՄԻՍԱԿ

(Ոտքի)

Տէր Հայր, այսօրուան մեր օրակարգով, Բարեգործական Միութեան նիւղ մը հիմնել կը ցանկանմ, Ուրեմն պէտք է որ անկեղծօրէն բուն այդ հարցին գանձ : Ես համաձայն չեմ,— երբ որ ես կ'ըսեմ՝ գիտցէ՛ք ազգն համակ,— Վարդգի գիտեմ որ Միութիւնն է խիստ անընդունակ Ազգին իսկապէս բարիք ընելու : Այս բանին վստահ՝ Անոր գոյութեան հակառակելու համար հոս նստայ : Հայրենակիցներ, այն դէպքերէն վերջ որ հայը տարաւ, Նոյն հայը այսօր ազատ ապրուստի ծարաւ է, ծարա՛ւ : Մենք, հայերս, այսօր հայրենիքէ գուրկ, մընացիմք կարօտ, Որովհետեւ մենք չունինք թնդանօք, չունինք գէնք, վառօտ... Միութիւնն այսօր վերածած հայուն գանձը թրքաթի՛ Անեռգ անտարբեր այդ գանձին վըրայ ինչո՞ւ կը նստի, Փոխանակ տալու լայն լայն միջոցներ կոռուղ շարքերուն, Որ ոտքի կանգնին, գէնքեր ի ձեռին, արիւնով եռուն, Սըլանան յառաջ, յեղափոխական ուժեղ հարուածով, Խըլեն երկիրը, Հայաստանն անկախ եւ ծովերէ ծով... Միութիւն մը որ չընէր այդ, անուամբ ազգայի՛ն պանֆան, Կը յուսա՞փ դեռ որ անոր գոյութեան մարդիկ կը ցանկան :

(Կը նստի : Ամէնքը լուռ են եւ սղալ : Հնազանդ կը ծափահարէ :)

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

(Քննելով Նուշիկի առջեւ գտնուող թուղթերը)

Արդ կը պատկանի ձայնը Մասիսի :

ՄԱՍԻՍ

(Ոտքի եւ հրաշունչ)

Ընկերներ, այսօր

Մեր Հայաստանի խորհրդայնացման բազուկը հրգօր Գիտեմք քէ ի՛նչ մեծ հարուած մ'է դըրած ֆաշիզմի գանկին, Որմէ մընացած կայծերը արդէն տակաւ կը հանգին... Հո՛ն, Խորհրդային Հայաստանի մէջ վերելքն է կեանքի, Բարեգործական լըծուած է այնտեղ մեծ աշխատանքի, Ու կը ջանայ որ կեանքն օր ըստ օրէ այնտեղ ըլլայ շէն, Կը հիմնէ դպրոց, մայրաւոց, կայան եւ Նուպարաշէն... Այսպէս մեր երկրի վերաշինութեան քէեւ ան կ'օգնէ, Բայց բուն սատարը վերաշինութեան ինք չէ, այլ Հօկն է : Ուստի գովելով հանդերձ Միութեան շինարար ոգին, Ես կը ցանկամ որ Բարեգործական միանայ Հօկին, Որ Հօկն աւելի ծաւալ ըստանայ, գործէ եռանդուն, Ըստախանովեան բազուկով շինէ գիւղեր, աւան, տուն : Եւ քանի որ հոս Հօկն ունի նիւղ մը, ինչո՞ւ անոր կից Հաստատել ուրիշ նոյնանըպատակ նիւղ մը մրցակից, Ի՞նչ հարկ ստեղծել երկու հանապարհ նոյն գաղափարին, Բարեգործականն եւ ուրիշ շարքեր քո՛ղ Հօկին փարին :

(Կը նստի)

ՆՈՒՆԻԿ

Խօսելու կարգը հիմա ձեզ եկաւ, Զօրավար Համբակ :

ԶՕՐԱՎԱՐ ՀԱՄԲԱԿ

(Ո ոքի)

Այս մեծ Միութեան դեկը պէտք չէ տալ մարդերու բամպակ : Եւ ահաւասիկ ամէնֆուղ առաջ կ'ըսեմ ես նորէն՝ Բանալին ինծի պէտք է տալ եւ զիս ընտրել տընօրէն : (Կը նստի : Կայծակ մ'իւ-մ'ինակը կը ծափահարէ :)

ՆՈՒՆԻԿ

Խօսքը ձերն է այժմ :

ՈՐԲՈՒՆԻ

Ես որք եմ, ուստի կենդանի վըկան, Թէ ի՛նչ օգտակար Միութիւն մըն է Բարեգործական :

կարն կ'ըսեմ. — Անո՛ր կը պարտին ինձ պէս կեանքն իրենց շատեր,
Ասկէ աւելի կարկառուն փաստ մը, ըսէ՛ք ինձ, կա՞յ դեռ...

ՏԵՐ ՂԵՒՈՆԴ

Միութեան կազմին համաձայն եմք հոս ամէնքս ալ հարկաւ,
Ուստի աւելորդ կը նկատեմ ես խօսիլը կարգաւ,
Եւ անմիջապէս խօսքը կը յանձնեմ պարոն Մաղաֆի:

ԿԱՅԾԱԿ

Ձէ՛, չէ՛, ամէն մարդ իր կարգին խօսիլ հոս կը փափաքի,
Որ կարողանայ Միութեան սըխալ գործերը բռնել...

ՀՆԱԶԱՆԴ

Եւ ըսել թէ ան ազգին ոեւէ օգուտ չի տուել:

ԶՕՐԱՎԱՐ ՀԱՄԲԱԿ

Նայնիսկ չէ բացած ձրբի ճաշարան որ բաշխէ ապուր,
Որ հայ արժանի դէմքերուն փորը չի մընայ քափուր...

ՄԱՂԱՔ

Աղփատախընամ ընկերութիւն չէ Բարեգործական,
Իր խեղալին մէջ աւելի՛ բարձրը, մե՛ծ ձրգտումներ կան.
Ուստի հարց տանք թէ Բարեգործական Միութիւնն ի՞նչ է,
Օգտակա՞ր է թէ ըսուածին նըման իրա՛ւ կը ննչէ:
Պատասխանն առար քիւ մըն է միայն, հարկ չըկայ խօսքի,
Թիւ մը պանծալի՛ ուր հարիւր հազար անգլիական ոսկի,
Որ ծախսուած է հայ ազգին համար, գործերու բարի,
Ինչ որ պատճառ է որ հայ ազգն ամբողջ անոր պինդ փարի:
Վանքեր ունէին մեծ հարքստութիւն նախ քան աղէտը,
Որ կորսուեցաւ, այլեւս չըկայ կըտակներուն հետը.
Իսկ հայ անունով ինչ գանձ աւանդ որ Միութեան մօտ էր՝
Կայ ու կը մնայ, անոնց մէջ կապտող ձեռքեր չեն մըտեր,
Ու պիտի մընան Միութեան մօտ միշտ, այս իրական է,
Ինչո՛ւ որ «ն՛չ գող մերձեկայ եւ ոչ ցեց ապականէ»:
Հայոց Ընդհանուր Միութեան հանդէպ ո՞ր ունին շատեր,
Ամենէն ընտիր գործերն իսկ անոր չեն գընահատեր,
Կուգեն անտեսել որքանոցներն ու դպրոցներն իրեն,
Յերիւրելով որ դեկալարները անփոյթ կը նիրհեն:
Ո՛չ, ո՛վ սիրելի հայրենակիցներ, այդ ցաւ է փորի,
Բարեգործական ազգին լոկ բարիքն ու շահ կը խորհի,
Եւ հոն ուր հայուն ուսերուն ճնշող դժբաղդ դէպքեր կան,
Միութիւնն արդէն կ'երկարէ շուտով ձեռքն եղբայրական:
Ամէն անկեղծ հայ որ ցեղին հանդէպ իրօք սէր ունի,
Անոր օգտակար ըլլալու որպէս ձեւ քող ընդունի՝
Անդամագրուիլ Բարեգործական Միութեան ցանկին,
Ուրտեղ ամէն հայ ազգին կ'ընծայէ օգնութիւն անգին:

Ձէ՞ որ իր լուման այն հըսկայ փօնտին մաս կազմէ պիտի,
Որ ազգին չիղն է, դեղը՝ հիւանդի, սընունդն՝ աղփատի:
Ամէն ազգ կ'առնէ մեծամեծ տուրքեր ցեղակիցներէն,
Հայերն ալ եթէ Միութեան իրենց փոքր լուման բերեն,
Վընարած կ'ըլլան տուրք մը մեր ազգին, եւ ո՛չ օտարին,
Օժանդակելով ազգասիրութեան վեհ գաղափարին:
Ուստի ամէն հայ պէտք է Միութեան ջերմեռանդ յարի,
Որ յաւերժանայ այս վըսեմ գործը Պօղոս Նուպարի,
Անկուսակցական իմաստուն հայուն՝ որ ազգին ի սէր
Եւ հայու օգտին՝ միշտ «Միութիւնն է գորութիւն» կ'ըսէր...
Արդ, յիշելով ա՛յս խորհիւնք որ այլեւս օրերը հասան,
Հերիք որ նստինք, ա՛լ տանք մեր ազգին վերին բալասան,
Պինդ իրար փարինք, կապուած չըլլանք քոյլ կամ բարակ թելի,
Պողպատեայ կամֆով կազմենք մարմին մը անպառակտելի...
Հերիք՝ եղանք գոհ կուսակցական սին գաղափարներու,
Ա՛լ հատուածական ոյս, ատելութիւն վանենք մենք հեռու,
Դաշնակցական, Հօկ, Ռամկալար, Հնչակ եկած քով քովի՝
Նուիրութիւն գործին, համակ հաւատով, ուժով, կորովի,
Բարեգործական ուղի մը հիմնենք հոս, փա՛ռքն այս փաղափին...

ԶԵՁՈՔ

Կուսակցական չեմ, այլ հայ՝ համաձայն պարոն Մաղաֆին...

ՏՐԴԱՏ

Մեր վերաշինաց Միութեան կողմէ մատ կը հանեմ վեր,
Կազմե՛նք Միութեան մասնաճիւղը շուտ, դարմանենք ցաւեր...

ԱՐՇԱԿ

Հիմը դընելու քուէն կը բերեմ Ռամկալարներուն,
Գովելով բարի աշխատանքներն այս Միութեան ներքուն:

ՆՈՒՆԻԿ

Հիմնե՛նք, եւ ահա որպէս թղթակից ես «Զարկ» լրագրի՝
Խօսք կուտամ զըրել յօղուածաշարք մը զըրիչով արի,
Եւ Միութեան հետ հաշտեցնել անոնք որ կը մարտնչին...

ԿԱՅԾԱԿ

Բայց չի մոռնա՞նք որ այդ կը կարօտի նիգի մը չնչին.
«Զարկ» օրաթերքն ալ իր ծախքը ունի. գիտե՛ք, ի հարկէ,
Ուստի գանձիչը քող գայ գինին շուրջ ձեզ հետ սակարկէ...

ՄԻՍԱԿ

Կաշառուի՛ր կ'ուզէ... ապականութիւն... ստորի՛ն արարք...

ՄԱՂԱՔ

Լըռեցէ՛ք, խնդրեմ: Այստեղ յուզուելու չըկայ երբէ՛ք հարկ,
Բարեգործական պէտք չունի բընաւ բաշխելու կաշառք,

Որ տըպագրուի իր գործին մասին մեծ յօդուաշարք.
Իր գործը արդէն լրջախոհներուն կարկառուն փաստ է,
Եւ ազնիւ գործ մը արդէն կը խորշի ըէֆլամէ, ազդէ:

ՄԻՍԱԿ

Արդէն յօդուածի պէտք չըլլայ պիտի: Գոցե՛մք այս էջը,
Քանզի մասնագիտն արդէն մեռնի պիտի՝ իր սաղմին մէջը,
Քանի որ շատեր պիտի փընտըռեն ինձ պէս խոհական
Ուրիշ ձեւի մէջ գործելով փըրկել հայուն ապագան.
Օրինակ.— Ինչո՞ւ մեր մըտածումը չըլլայ առաջին
Օժանդակ ըլլալ Համագգայինին, Գըքութեան Խաչին...

ԱՐՇԱԿ

Հայրենակիցներ՝, Բարեգործական Միութեան մասին
Ումանց խըծըրծանք ծընունդն է միայն պատմառներու սին:
Այդ Միութիւնը խորհրդանիշն է Պօղոս Նուպարի,
Որ կեանքի իմաստ քնդունած էր լոկ ըլլալը բարի,
Ըլլալ մարդասէր, խեղճին՝ բարեկամ, ցաւերու դարման,
Եւ այդ ուղղութեամբ ըրած էր ազգին բարիք անսահման:
Ձեմ ուզեր քուել այստեղ մի առ մի գործերն ես իրեն,
Բայց հայերն եթէ իր յիշատակը յարգել կը սիրեն՝
Պէտք է որ դառնան իր հիմնարկութեան անդամ անխըտիր,
Հիմնարկութիւն մ'որ Նուպարի գըլուխ-գործոցն է ընտիր...
Կարմիր հաշ չէ լոկ, ո՛չ ալ որբախնամ իր կազմն ու ներկան,
Այլ համագգային իր մէջ շա՛տ բարձր նըպատակներ կան:
Համերաշխութիւն կը տիրէ միայն իր դըրօշին տակ
Եւ եղբայրութեան սկզբունք միայն, չըկա՛յ կիրք ու կագ...
Թէ անհրաժեշտ էր գոյութիւնն իր, շա՛տ ապացոյցներ կան,
Մեծ կաթողիկոս Հայոց Հայրիկն է այս բանին վըկան,
Եւ Տանն կիլիկիոյ ծերունի Սահակ Կաթողիկոսին
Կոնդակները որ անոր գովեստը բարձրէն կը խօսին:
Իսկ Կաթողիկոս Իզմիրլեան եւս իր վառ օրհնէֆով
Միութեան դերին պերնախօս կերպով եղաւ ջատագով,
Նաեւ Պատրիարք մեծ գրագէտը՝ Դուրեան Եղիշէ՝
Այս մեծ Միութեան անունն ա՛յնքան խոր սիրով կը յիշէ:
Օտարներն անգամ հիացում յայտնած են այդ Միութեան,
Որուն հարուստներն իրենց դրամները վստահին միայն:
Արդ, ունենալով արժէֆն հաստատող այսֆան մեծ փաստեր,
Բարեգործական Միութեան գործին ո՞վ չի նըպաստեր,
Ո՞վ կը վարանի միանալու եւ գործելու բարին,
Կամ ծառայելու ազգասիրական մեծ գաղափարին:

ԶԷԶՈՔ

Ամէն հայ կ'ուզէ անդամագրուիլ այս սուրբ սատարին,
Յաւերժացնել ազգաշէն գործը Պօղոս Նուպարին:

ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴ

Մեծամասնութիւնն համաձայն է որ Մասնագիտն հիմնենք:

ՈՐԲՈՒՆԻ

Ճշմարիտ հայեր Միութեան մասին չունին խոհեր նենգ:

ՄԱՂԱՔ

Քանի որ այստեղ մեծամասնութեան ձայնը շահած ենք՝
Ուստի պահն է որ վարչութիւն մ'ընտրել հիմա մըտածենք:

ՄԻՍԱԿ

Ձէ, համաձայն չենք մեր ձեռնարկներուն դէմ մըցման անհաւ:

ՀՆԱԶԱՆԴ

Մենք նախաձեռնար կը սեպենք այսօր մընալ ձկոնպահ:

ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴ

Յաւալի է որ սըխալ կարծիքներ եւ գրոյցներ սին
Արգելք կ'ըլլան ձեզ մեզի հետ այստեղ գործել միասին.
Բայց մեծ յոյս ունինք որ ի սէր ազգին վաղը նաեւ դուք
Պիտի ըմբռնէք ազնիւ արժէֆն այս Միութեան յատուկ:

ԶՕՐԱՎԱՐ ՀԱՄԲԱԿ

(Կայծակին)

Կայծակ, հիմա ես ի՞նչ ընեմ, երբ-ա՞մ քէ մընամ դեռ հոս...

ԿԱՅԾԱԿ

Կեցի՛ր, բայց կտրէ՛ բանալիէն յոյսդ, ազգային հերոս...
Ձե՞ս տեսներ, ամէնքն ալ միաբերան ուժ կուտան գործին,
Այնպէս որ լաւ է միատեղ փալել քան քէ առանձին:

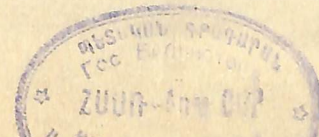
ՏԷՐ ՂԵՒՈՆԴ

Արդ, ո՛վ գաւակներս, երբ դրամած են ա՛լ Միութեան հիմեր,
Նախապէս կ'օրհնեմ աշխատանքներն ու այն ջանքերը մեր
Որ պիտի փրկեն դժբաղդութենէ մեր ազգին ներկան...

ԱՄԷՆՔԸ

Կեցցէ՛ յաւիտեան փառքը հայ ազգին՝ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ:

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Imprimerie du GLOBE
14. Rue du Frg. St. Denis
PARIS - X

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0338222

26068

ԳԻՆ 5 ՖՐԱՆԿ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ՝

V. MAKSOUDIAN

(Krikor-Vahan)

33, Rue des Ecoles, PARIS - V°